

JUBILEJI

U oktobru 2005. godine navršava se 160 godina od osnivanja *Nemačkog istočnjačkog društva (Deutsche Morgenlaendische Gesellschaft)*. Smatramo da ovaj jubilej zaslužuje da se na njega osvrnemo u časopisu *Prilozi za orijentalnu filologiju*.*

Pripreme za osnivanje Društva započele su 1843. godine u Lajpcigu. Na tom poslu posebno se bio angažovao Heinrich Leberecht Fleischer (1801-1888), tada profesor orijentalistike na Lajpciškom univerzitetu. Društvo *Deutsche Morgenlaendische Gesellschaft* (DMG) osnovano je 2. oktobra 1845. godine u Darmštatu, a za njegovo sedište izabran je Lajpcig. To je najstarije nemačko udruženje orijentalista i jedno od najstarijih orijentalnih društava u Evropi.

Ciljevi novog društva bili su unapređivanje saznanja o Orijentu, Aziji, Australiji, Okeaniji i Africi, uz učešće širih krugova sredine u tome.

Posle Drugog svetskog rata i podele Nemačke Društvo je bilo prinuđeno da traži novo sedište, pa je ponovo osnovano u Majncu 1948. godine.

Biblioteka Društva osnovana je 1846. i od 1850. godine ima svoje stalno sedište u Haleu. Njeni fondovi brzo su se uvećavali zahvaljujući tekućoj razmeni (sa akademijama u Berlinu, Minhenu i Sankt Peterburgu, kao i orijentalnim društvima u Francuskoj i Engleskoj) i izdašnim poklonima knjiga samih članova i drugih orijentalista.

Danas biblioteka raspolaže sa oko 63.000 tomova, pa se ubraja među najznačajnije specijalističke biblioteke sa literaturom za područja arabistike, islamologije, iranistike i turkologije, kao i drugih orijentalnih disciplina, uz bogatu tekuću relevantnu periodiku.

Budući da je posle podele Nemačke biblioteka ostala u Haleu (Istočna Nemačka), Društvo je od 1949. godine imalo biblioteku najpre u Majncu, a potom u Minsteru, Marburgu i od 1976. u Gisenu, da bi se oba dela biblioteke u leto 1994. godine sjedinila u Haleu.

* Podaci preuzeti iz: *Islamische Kunst in Deutschland*, herausgegeben von Joachim Gierlichs und Annette Hagedorn, Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein, 2004. passim.

Biblioteka raspolaže i orijentalnim rukopisima. Od ukupno 330 rukopisa, oko 135 je arapskih, 72 su perzijska i oko 60 je turskih rukopisa. Ove prve (pretežno legati orijentalista) katalogizovao je Hans Wehr (Lajpcig, 1940). Među najznačajnije rukopise u zbirci ubraja se zlatom ukrašeni arapski Kur'an (završen 1796. godine) sa turskim prevodom i komentarima, iz poseda Heinricha Leberechta Fleischera.

Perzijske rukopise opisao je 1911. godine Mušaraf-ul-Hakk, a među njima se posebno ističe rukopis Nizamijeve poeme *Lejla i Medžnun*, s bogatim minijaturama, s početka XVIII veka.

Turski rukopisi nisu dosad u celini katalogizovani.

Biblioteka ima i istorijski knjižni fond sa oko 21.000 naslova, među kojima se nalazi i čuveni medicinski *Kanon* Avicene (Ibn Sine) iz 1498. godine. Tu su i drugi štampani radovi koji pripadaju islamskom kulturnom krugu – na latinskom jeziku. Uvođenje arapskih slova u evropske štamparije tokom XVI veka ogleda se u nizu naslova bilo da sadrže delove arapskog teksta ili da su u celini štampani na arapskom jeziku. I štamparska aktivnost u raznim delovima islamskog sveta, pre svega na Bliskom istoku, značajno je zastupljena u bibliotečkim fondovima. Tu se nalaze mnogobrojna rana originalna štampana izdanja iz Bejruta, Damaska, Istanbula i Kaira, a obrađuju razne teme: jezik, istoriju književnosti, prirodne nauke, medicinu, kao i pitanja islamske dogmatike i istorije. Pomenimo samo 126 filoloških rasprava i gramatika arapskog jezika, istorijski najznačajnijeg jezika islamskog kulturnog kruga, nastalih u vremenu od 1505. do 1900. godine.

U posedu biblioteke nalazi se i prvi sa originala na nemački jezik prevedeni Kur'an (1772. godine, Frankfurt na Majni). Tu su, najzad, i 23 izdanja čuvene arapske zbirke priča *Hiljadu i jedna noć* (arapska, nemačka, francuska, engleska i nizozemska izdanja).

Iz zbirke umetničko-istorijskih predmeta, koja svoj nastanak duguje sakupljačkoj aktivnosti orijentalista i brojnih putnika, naročito u XIX veku, pomenimo samo severnoafrički astrolab (nekadašnja astronomska sprava za merenje visine sunca i zvezda) od pozlaćenog mesinga sa arapskim natpisima uglastim kufskim pismom (verovatno iz XVII veka).

Ni za kulturno-istorijske predmete i novac nije do danas urađen opšti katalog.

Od svog nastanka Društvo organizuje svake treće, četvrte ili pete godine *Nemački dan orijentalista*, uvek na nekom drugom nemačkom univerzitetu. Do 2000. godine bilo ih je ukupno 28. Među devetnaest naučnih disciplina zastupljenih na ovim skupovima nalazi se i sekcija "Umetnost i arheologija".

Od veoma velikog značaja za sve naučnike Društva je njegova publikacija *Zeitschrift der Deutschen Morgenlaendischen Gesellschaft (ZDMG)*. Dosad su publikovana 154 godišta. Uz časopis, Društvo objavljuje i *Abhandlungen zur Kunde des Morgenlandes*, među kojima su i knjige posvećene raznim temama, pa i istoriji umetnosti.

Za svakog ko se interesuje za Bliski istok veoma je značajan Orijentalni institut u Bejrutu sa svojom filijalom u Istanbulu. *Nemačko istočnjačko društvo* osnovalo je Bejrutski institut 1961. godine (koji, inače, pored nemačke države, finansira i nemačka privreda). Iako je veoma brzo postao važan deo akademskog i intelektualnog života Bejruta, Institut je, zbog građanskog rata u Libanu, bio prinuđen da 1987. godine privremeno napusti Bejrut i pređe u Istanbul. Istanbulski institut koncentriše svoju aktivnost na tursku i centralno-azijsku tradiciju. Posle povratka u Bejrut (1994. godine) oba instituta pozivaju naučnike na dijalog i zajednička istraživanja. Među njihovim izdanjima posebno su značajna *Beiruter Texte und Studien*. Oba instituta raspolažu i dobrim bibliotekama.

Društvo danas broji 650 članova i saraduje sa mnogim institucijama u Evropi i islamskom svetu.

Olga Zirojević